

Innst. O. nr. 98

(2004-2005)

Innstilling til Odelstinget fra næringskomiteen

Ot.prp. nr. 75 (2004-2005)

Innstilling fra næringskomiteen om lov om endringer i lov 9. juni 1972 nr. 31 om reinbeiting i henhold til konvensjon av 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite

Til Odelstinget

SAMMENDRAG

Konvensjon mellom Norge og Sverige om reinbeite av 9. februar 1972 gjaldt fram til 30. april 2002. Det ble nedsatt en blandet norsk-svensk reinbeitekommisjon som skulle utrede spørsmålet om det ene lands reindriftssamer fortsatt har behov for reinbeite i det annet land. Kommisjonen avgav sin innstilling i mai 2001.

Innstillingen ble 4. juli 2001 sendt på en bred høring med høringsfrist 3. desember 2001.

Et framtrekkende trekk i høringen på norsk side er reindriftsnæringens negative holdning. Det påpekes blant annet at kommisjonens forslag til ny konvensjon ikke sikrer den tradisjonelle reindriften basert på fornuftig beitebruk og at den norske reindriften vil få dårligere rammevilkår enn etter gjeldende konvensjon. Norske Reindriftsamers Landsforbund anbefalte at det utarbeides et nytt grunnlag for sluttforhandlinger med Sverige. Sametinget fremholdt at den endelige løsning måtte bli slik at ingen hadde grunn til å føle at deres interesser var blitt neglisjert. Tilsvarende høring har vært gjennomført i Sverige. Den svenske reindriftsnæring uttrykker ikke den samme motstand mot forslagene som tilfellet er i Norge.

Det er oppnevnt et fagutvalg som skulle gjennomgå kommisjonens forslag. Fagutvalget har møtt alle berørte reinbeitedistrikt og samebyer, men har ikke klart å komme til enighet om en ny fordeling av beiten mellom norske og svenske reindriftssamer.

Det er særlig i to spørsmål man står langt fra hverandre. Det ene spørsmålet er fordelingen av beiteområdene, og det andre er et svensk ønske om å ta med en vidtgående konstatering av rettstilstanden vedrørende privatrettslige beiterettigheter i konvensjonen. Bak begge disse forhold ligger en oppfatning på svensk side, om at de svenske samebyer fra gammelt av har hatt en rett til reinbeite i Norge, som "urettmessig" er blitt tatt fra dem ved de forskjellige reinbeitekonvensjoner, senest ved reinbeitekonvensjonen av 1972. Man har fra norsk side ikke kunnet akseptere en slik konstatering av rettstilstanden som svensk side har foreslått. Det må være domstolene som tar standpunkt til hvilke privatrettslige rettigheter som foreligger og hvilke konsekvenser de tidligere reinbeitekonvensjonene eventuelt har hatt i den forbindelse.

På bakgrunn av Kommisjonens innstilling og høringsuttalelser til denne, fremsto det at det ville gjenslå et betydelig arbeid før Norge og Sverige kunne bli enige om en ny konvensjon. Konvensjonen av 9. februar 1972 ble derfor forlenget til 30. april 2005.

Partene har under forhandlingene ikke klart å komme til enighet om en ny konvensjon før 30. april 2005. Det ble fra norsk side utarbeidet et forslag til tilleggsavtale. Den svenske regjeringen avviste forslaget og man kom ikke til enighet om en tilleggsavtale. 21. januar 2005 oversendte det svenske Utenriksdepartementet en note hvor de avviste forslaget om en forlengelse av dagens konvensjon, og henviste til Lappekodisillen av 1751 som grunnlag for det grenseoverskridende reinbeite fra 1. mai 2005. Når 1972-konvensjonen trer ut av kraft vil Lappekodisillen av 1751 bli det gjeldende folkerettslige dokument som omhandler den grenseoverskridende reindriften mellom Norge og Sverige.

Situasjonen i Sverige

Svenska Samernas Riksförbund og det svenske Sametinget har uttrykt overfor den svenske regjering at de ikke ønsker en forlengelse av 72-konvensjonen.

Den svenske regjering uttaler:

"Vid en avvägning mellan de olika intressen som nu har redovisats anser regeringen att uppfattningen hos de renägande samerna i Sverige och de skäl som dessa anfört måste tillmätas stor betydelse. (...) Regeringen har därför kommit till slutsatsen att 1972 års konvention inte nu bör förlängas. Regeringens inställning har redovisats i en note till det norska utrikesdepartementet den 21 januari 2005."

Selv om den svenske regjering ikke ønsker noen forlengelse av dagens konvensjon har de ikke endret innstilling med hensyn til behovet for en ny reinbeitekonvensjon.

De konkluderer imidlertid med at det ikke behøver oppstå vesentlige ulemper for reindriftsnæringen i Norge og Sverige ved en anvendelse av Lappekodisillen, og ser ingen umiddelbare behov for å regulere den grenseoverskridende reindriften med supplerende regelverk.

Departementets vurderinger

Lappekodisillen inneholder ingen direkte regulering av hvilke områder den grenseoverskridende reindriften skal foregå i. Den henviser kun til flyttinger etter gammel sedvane. Hva som er sedvanemessige flyttinger per 2005 hersker det stor uenighet om mellom svenske og norske reindriftsutøvere.

Landbruks- og matdepartementet ser det derfor ikke som forsvarlig å forvalte den grenseoverskridende reindriften etter Lappekodisillen, uten tilleggsbestemmelser i nasjonal lovgivning.

Norske myndigheter har ikke mottatt noen signaler om hvordan svenske reindriftsutøvere rent praktisk vil utøve den grenseoverskridende reindriften på grunnlag av Lappekodisillen. Med bakgrunn i denne usikkerheten og den begrensede tiden man har hatt til å utarbeide en norsk regulering av svensk reindrift i Norge, er det Landbruks- og matdepartementets vurdering at en videreføring av dagens lov om reinbeiting i henhold til konvensjonen av 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite vil være den mest hensiktsmessige løsningen, og medføre størst mulig grad av forutsigbarhet og stabilitet. I tillegg vil man ikke fra norsk side forrykke den balansen som ligger i 1972-konvensjonens system, uten at det foreligger enighet om en ny konvensjon.

Landbruks- og matdepartementet anser loven for å være i tråd med Lappekodisillen spesielt og folkeretten generelt. Dersom noen reindriftsamer skulle anse sine rettigheter for krenket vil domstolene kunne ta stilling til dette og konkretisere eventuelle rettigheters beliggenhet og omfang.

Loven er ment å være en midlertidig regulering av svensk reinbeiting i Norge. Landbruks- og matdepartementet ser behovet for en ny konvensjon om reinbeite, og er innstilt på å videreføre konvensjonsforhandlingene med svenske myndigheter. Man vil derfor opprettholde kontakten med svenske myndigheter med sikte på å komme til enighet om en ny konvensjon.

Når man i Norge viderefører 1972-konvensjonens regler som intern norsk rett, må forutsetningen for dette være at svenske myndigheter og svenske næringsutøvere respekterer de angitte områdene for sommerbeite i Norge, samt respekterer norsk bruk av de vinterbeitene norske utøvere har benyttet etter 1972-konvensjonen. Det er uvisst om norske reindriftsutøvere vil bli forhindret i å benytte dagens vinterbeiter i Sverige. Det vises for øvrig til den foreslåtte utformingen av loven § 1 og utkastet til forskrift om beiteområder for svensk rein i Norge vedlagt proposisjonen.

Landbruks- og matdepartementet har i henhold til ILO-konvensjonens artikkel 6 foretatt konsultasjoner med Sametinget og Norske Reindriftsamers Landsforbund. NRL har gitt sin tilslutning til at den forvaltning som foreslås i denne proposisjon var den beste løsningen av dagens situasjon. Sametinget ser behovet for en regulering i tillegg til Appekodisillen, men presiserer at de ikke ønsker innført noen ny rettsstilstand som er til hinder for fremtidige løsninger og som endrer den folkerettslige situasjonen.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Den foreslåtte løsningen innebærer en videreføring av dagens forvaltning og innebærer derfor ingen administrative konsekvenser. De økonomiske konsekvenser som eventuelt vil oppstå vil forholde seg til et økt press på forvaltningen som følge av ulikt regelverk på norsk og svensk side og vil bli dekket innenfor vedtatte budsjettammer.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Olav Akselsen, Bendiks H. Arnesen, Grethe Fossli og Aud Gaundal, fra Høyre, Silja Ekeland Bjørkly, Ivar Kristiansen og Ann Kathrine Slungård, fra Fremskrittspartiet, Øystein Hedstrøm og Lødve Solholm, fra Sosialistisk Venstreparti, Åsa Elvik og Inge Ryan, fra Kristelig Folkeparti, May-Helen Molvær Grimstad og Einar Steensnæs, og fra Senterpartiet, Odd Roger Enoksen, registrerer at konvensjonen mellom Norge og Sverige om reinbeite av 9. februar 1972 fra 1. mai 2005 ikke lenger gjelder da

det ikke har lyktes de to land å komme til enighet om en ny konvensjon. Fra svensk side har en avvist å forlenge 1972-konvensjonen mens en fortsatte forhandlingene. Lappekodisillen av 1751 vil derfor gjelde som folkerettslig dokument vedrørende den grenseoverskridende reindriften mellom Norge og Sverige. Komiteen mener det er sterkt beklagelig at det ikke er oppnådd enighet om en ny avtale. Komiteen registrer videre at Landbruks- og matdepartementet mener det ikke vil være forsvarlig å forvalte den grenseoverskridende reindriften etter Lappekodisillen uten tilleggsbestemmelser i nasjonal lovgiving da en forvaltning etter Lappekodisillen alene vil medføre en situasjon med et regelverk som er ukjent og uforutsigbart. Komiteen er enig i denne vurderinga.

Komiteen er kjent med at det fra svensk side er misnøye med avtalen som ble inngått i 1972, og mener det er riktig at denne avtalen justeres noe. Det er derfor positivt at det fra norsk side er forslått en tilleggsavtale som utvidet de svenske sommerbeitene i Norge og de norske vinterbeitene i Sverige. Komiteen er også kjent med at de to sametingene har anmodet statsministrene om at forhandlingene må gjenopptas. Dette er komiteen enig i, og vil understreke at forhandlinger må komme i gang så snart som mulig slik at eventuelle konflikter i grenseområdene og langs norskekysten kan unngås. Komiteen mener det er viktig at Sametinget og Norske Reindriftsamers Landsforbund får en sentral plass i dette arbeidet.

Komiteen vil også peke på de økologiske og dyrevernmessige sidene i denne saken. En betydelig økning av antall rein i enkelte områder vil være skadelig for beitene, og det vil også bety at det blir for lite mat som vil kunne føre til dyretragedier. Det kan også oppstå uheldige arealkonflikter mellom gårdbrukere og reindrifutøvere.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i lov 9. juni 1972 nr. 31 om reinbeiting i henhold til konvensjon av 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite

I

I lov 9. juni 1972 nr. 31 om reinbeiting i henhold til konvensjon av 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov 9. juni 1972 nr. 31 om svensk reinbeiting i Norge og norsk reinbeiting i Sverige

§ 1 skal lyde:

Formålet med denne lov er å gi grunnlag for en bærekraftig utvikling for norske samers reindrift samt å sikre stabile og forutsigbare rammevilkår som bidrar til en bærekraftig grenseoverskridende reindrift, inntil en ny konvensjon mellom Norge og Sverige om reinbeite kan tre i kraft.

Svenske samers reinbeiting i Norge kan bare foregå i de beiteområder som er fastsatt av Kongen ved forskrift. Beiteområdene skal fastsettes med utgangspunkt i den tidligere konvensjonen av 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite (konvensjonen). Kongen kan foreta justeringer av områdene dersom norske reinbeitedistrikter blir forhindret i å utnytte vinterbeiter i Sverige som de har hatt rett til etter konvensjonen. Slike justeringer kan også foretas dersom norske og svenske reindrifutøvere avtaler en annen bruk av beiteområdene.

§ 3 skal lyde:

Kongen kan ved forskrift fastsette at svensk rein kan oppholde seg i bestemte områder til annen tid enn fastsatt i § 2 når reindrift foregår i tilstøtende grensetrakter i Sverige.

§ 23 annet ledd innledningen skal lyde:

For umerket rein som befinner seg i beiteområder som er fastsatt ved forskrift etter § 1 til beitetid som bestemt i § 2 for vedkommende område, gjelder likevel følgende:

§ 59 oppheves.

II

§ 60 skal lyde:

Loven trer i kraft straks.

Kongen kan gi nærmere forskrifter til gjennomføring av *loven*.

Oslo, i næringskomiteen, den 26. mai 2005

Olav Akselsen
leder

Inge Ryan
ordfører